

**POVIJESNE METAMORFOZE JEDNE ŽUPE
SLUČAJ VINIŠĆA I DRVENIKA**

Pastoral je zanimljiva djelatnost. Ne samo ovaj današnji nego i jučerašnji. Ako je "historia magistra vitae", onda je ona to bila i nekoć i danas. I ne samo u odnosu na same pastoralne djelatnike, već i na polje njihova djelovanja. To znači ne samo kao povijest župnika i župljana, nego i samih župa.

S toga ćemo razloga orisati u kratkim crtama početak, širenje i stezanje, premiještanje i udvostručavanje jedne župe, što se našla na udaru turske sile i olujnih peripetija vremena. To je, naime, slučaj srednjovjekovne župe Oriovice koja se pretočila u svoju filijalu Drvenik Veliki, da bi se opet povratila u svoje staro gnijezdo pod imenom Vinišća.

Sva spomenuta mjesta nalaze se u bivšoj trogirskoj biskupiji, odnosno u sadašnjem trogirskom dekanatu.

Matična župa Oriovica

Na putu od Trogira prema zapadu nailazimo na jednu vrstu poluotoka, koji se proteže lijevo od marinskog zaljeva a završava oko Staroga Trogira prema Rogoznici. U stara se vremena taj široki poluotok nazivao Bosoljina ili *Bosiljina* (Bossiglina).¹ Na istočnoj strani toga poluotoka nalazi se prostrana viniška uvala, a brdašce iznad nje nosi oronim Orihovica ili u češćem obliku *Oriovica*. U staro su se doba ljudi, zbog čestih gušarskih pljački, nerado naseljavali na samoj morskoj obali, radije su birali za nastambu povišena mjesta sa širokim vidicima, a gusarima nedostupna.

Tako je već u rimsko doba bila naseljena visoravan Oriovica, a ne njezini priobalni odlomci Opatija i Biskupija. Na Oriovici se nalazilo i rimsko groblje, a to znači da je u blizini postojalo i ljudsko naselje. Novodošli Hrvati su odmah zaposjeli bosiljinsku uzvisinu

¹ Takav je naziv dobio po istoimenom selu koje se danas zove *Marina*.

oko Oriovice te tu počeli graditi crkvu na čast sv. Jurja (1272.). Gradnja je zapinjala i dugo trajala.² Kako je teren pripadao benediktinskoj opatiji sv. Ivana u Trogiru, izgleda da su benediktinci u njoj imali svoju dušobrižničku postaju, koja se nazivala kapelanijom. Kako se čini, njome su ipak u XIV. st. upravljali svjetovni svećenici. To se vidi iz parnice koja se vodila u Trogiru g. 1386. zbog težačkih davanja biskupiji i opatiji, i u kojoj se spominju imena šestorice oriovičkih kapelana, u tom stoljeću.³ Težaci su uglavnom živjeli u dvama većim naseljima Opatiji (Abazia) i Biskupiji (Vescovado) i u još nekim manjim zaseocima.

U to vrijeme otoci i otočići što se prostiru pred oriovičkom obalom nisu bili naseljeni. Pripadali su trogirskoj općini koja je opet od 1420. g. bila podložna mletačkoj republici. Najveći među njima je *Drvenik Veli* (Zirona), zatim *Drvenik Mali* (Plancha, Ploča), a od njih je još manji otok sv. Arhandela Mihovila (*Arhandel* ili *Arandel*).⁴ Otoci Drvenik Veli i Mali su bili zasađeni bujnim drvećem (Nomen - omen!), a sva tri su služila za ispašu oriovičke stoke. Da ne bi bili izloženi pljačkanju susjeda, trogirska ih je općina u određenim razmacima stavljala na dražbu, u kojoj su većinom sudjelovala trogirska gospoda. S tim su zakupnicima seljaci imali česte razmirice i parnice. U crkvenom pogledu su otoci bili pod jurisdikcijom trogirskog biskupa a u pastirskoj brizi oriovičke župe.

Seoba duša i župe

Tu pastoralnu idilu su pri kraju XV. st. pokvarili turski osvajači. Nakon što su zauzeli Grčku (1446.), Carigrad (1453.), Srbiju (1459.), Bosnu (1463.) i Hercegovinu (1482.), eto Turaka i u Dalmaciju, stižu sve do splitskih i trogirskih zidina. Poslije poraza hrvatske vojske na Krbavskom polju (1493.) više nije bilo snage koja bi im se mogla odhrvati. Pogotovo nakon pada Klisa u turske ruke(1537.).

Sve pljačke trogirskog polja Turci su obično završavali i upadom na Bosiljinu. Stoga su Oriovičani bili prisiljeni sklanjati svoje blago, žene i djecu na susjedne otoke, kamo se Turci nisu

² Ivan Duknović i njegovo doba. Zbornik, Trogir 1996. Sl. Kovačić, ib. str. 232.

³ Oriovička zemlja je bila u posjedu trogirске biskupije i opatije.

⁴ Na Arhandelu su benediktinci imali malu crkvicu sv. Mihovila i eremitažu.

usuđivali nasrtati. Ispočetka im nije bilo na umu stalno preseljenje, ali sve češći i sve uporniji turski napadi natjerali su ih da se sve rjeđe i rjeđe vraćaju na kopno. Otoci su im preostali kao jedino sigurno utočište, pa su tu sada sebi sagadili stalne nastambe. Privremeno odseljenje pretvorilo se u stalno. Kopno je opustilo a otoci se napučili.

Novo je činjenično stanje promijenilo i dotadašnje pravne odnose. Trogirsko je općina bila prisiljena prihvatiti ljutu seobenu zbilju i doseljenim bjeguncima odobriti zauzimanje otočkog zemljišta. Trogirski povjesničar Pavao Andreis piše da su vlasti priznale novo stanje već u g. 1505. Naseljeni težeci su smatrani "kolonima", a to je neki ublaženi vid kmetstva. Trogir i nadalje ostaje vlasnik svih otoka i otočića, a težaci su dužni davati vlasniku određene godišnje prihode.

Godine 1521. primjerice, trogirsko općina odobrava po šest vretena zemlje na Drveniku Velom i Malom starješinama 26 obitelji uz obavezu davanja 1/6 prihoda općini. Glavarom sela je imenovan Grgur Miličić, a tu su službu obnašali i mnogi njegovi potomci. U tom su dokumentu sve obitelji nabrojene poimence, a mnoge od njih su još i danas nazočne i žive na Drveniku i Vinišćima. Župnik je sela te godine don Matteo Flory, kanonik iz Trogira.⁵

Naime, po starom pastoralnom pravilu da pastir uvijek prati svoje stado, i oriovički su župnici sa svojim župljanima došli na Drvenik Veli i tu odsada boravili. Odabrali su Drvenik Veli jer je on najveći otok i na njemu je živio najveći broj izbjeglica. K tome izgleda da je na njemu već bila izgrađena jedna crkva za potrebe čobana koji su tu i prije boravili za vrijeme ljetne sezone. Crkva se nalazila na morskoj obali, na mjestu zvanom Mandroč, gdje su danas Kvarantanove kuće.

Naglim naseljavanjem velikog broja vjernika mandročka crkva nije mogla zadovoljiti njihove potrebe pa je odmah niknula misao o gradnji nove župske crkve. I stvarno, ona je sagrađena na zgodnom položaju, na brežuljčiču usred luke. Najprije je bila posvećena Bl. Dj. Mariji, a onda - na uspomenu kontinuiteta

⁵ U župskom arhivu Velog Drvenika - kratica ŽAD - nalazi se u prijepisu u sveščiću 163/1769 i 183/1784.

oriovličke župe - sv. Jurju mučeniku. Time je i nominalno dovršena pretvorba župe.

No, nameće nam se pitanje: kada je, tj. koje je godine sagrađena ova nova crkva sv. Jurja? Točna nam godina nije nigdje zabilježena, ali je stara predaja da je nova crkva sagrađena oko 1500. godine. U prilog tome nam govori već spomenuti povjesničar Pavao Andreis, koji u svojoj *Storia della città di Traù* veli da se Drvenik naselio 1500. g. i da je tada bila sagrađena crkva sv. Jurja. Još je jači dokaz nadgrobna ploča u sredini same crkve, gdje je uklesano da je grobnica braće Bašić sagrađena MDXVII godine. Ako je grobnica Bašića napravljena 1517. g., jasno je da je crkva morala biti sagrađena prije tog vremena.

Međutim, jedan drugi Andreis, naš suvremenik i antropomik ing. dr. Mladen Andreis (u svome pismu, upućenom mi 15. 5. 1995.) smatra da je godina 1517. na grobu greškom klesara krivo upisana jer su, prema njegovim genealoškim istraživanjima, "braća Bašić" živjela tek u XVII. st. pa da bi točna godina trebala glasiti 1617. U prilog Mladena Andreisa stoji pretpostavka da novodošli Vinišćari nisu mogli odmah sagrađiti crkvu u Drveniku.

Dok g. Mladen Andreis ne uspije raščistiti kronologiju plemena Miličić-Bašić, meni se čini da je u pravu stari Andreis. Kako je poznato da je župska crkva sv. Jurja građena u više faza, sasvim je vjerojatno da je prva jednobrodna jezgra nove crkve bila skupa s grobovima podignuta već na samom početku XVI. st. a dogradnje su nastupile kasnije, o čemu postoje i dokumenti. Ako je župa Drvenik već 1521. imala za župnika uglednog kanonika Flory, po svoj prilici je imala već sagrađenu župsku crkvu.

Nova župa Drvenik Veli

Seoba duša i seoba župe se slučila u prvoj polovini XVI. stoljeća. Time stara župa nije sasvim nestala, radije bismo rekli da se preselila s kopna na otoke i dobila novo središte. Sačinjavali su je isti župljani, jedino je proširila svoj nastavani teritorij. Prva se metamorfoza zbilila na terenu, ne na ljudima. Stara se župa pomladila pod novim imenom. Drvo orihovo je postalo još drvenije na otoku drveća. Oriovičani su s jednog stabla unišili u čitavu šumu te se preimenovali u Drvenčane. Oni su dali Drveniku nove sokove.

Novostaroj župi pripada i Mali Drvenik s otokom sv. Mihovila Arhanđela, gdje su se također nastanile neke oriovičke obitelji. Ostali manji otočići oko Drvenika nisu bili uopće nastanjeni. Međutim, osim metamorfoze na zemljopisnoj i crkvenoj razini, za sve žitelje obaju Drvenika i Arhanđela nastupila je još jedna pretvorba, tj. novi način života. Iz kopnene su se širine sada morali zbijati u otočkoj tjesnoći, postali su bliži i uzajamno solidarniji. Priobalni stil života se pretvorio u otočki. Na kopnu su živjeli od zemlje a tek sporadično od mora. Sada su okruženi i zarobljeni morem, ono im je kolijevka i hraniteljka, a često i grobnica. Sad se hrane više ribom a manje mesom. Prisiljeni graditi mnoštvo brodica radi obilaska svojih zemalja na kopnu i radi odlaska na ribarenje te još u grad kojemu su pripadali. Tako se zbila i druga metamorfoza, ovaj put na ljudima.

Na Drveniku su bivši Oriovčani stekli i novoga gospodara. Osim biskupije i opatije, koje su ostale i nadalje vlasnice na "terafermi", ovdje im je gospodar trogirski općina, odnosno njezini zakupnici (datieri ili affituali), koji su od težaka sakupljali plodove i dio predavali općini. Godine 1643. općina je prodala oba Drvenika novim vlasnicima iz Zadra, no i ovi su se također služili zakupnicima za nadzor šume i zemlje te pobiranje prihoda. Otuda stalne svađe između seljaka i zakupnika, jer su ovi tražili mnogo, a zemlja nudila malo. K tome je i broj gladnih usta narastao u mirnom ambijentu. Župnici su se morali i na tom sektoru zalagati za duhovno i materijalno dobro svojih vjernika.

Zbog kandijskog rata (1648.-1669.) Drveničani su morali davati državni drvo za gradnju ratnih galija, a i sami na njima služiti kao galeoti. Kod oslobođanja Klisa (1648.) bili su prisiljeni služiti i kao kopnени vojnici, a na otocima su postavljali vojne straže, najviše zbog gusara. Najbrojnija mobilizacija drveničkih vojnika od 60 ljudi zbila se za vrijeme morejskog rata 1686. godine.⁶ Zbog ratova s Turcima te gusarskih i uskočkih upada svi se jadranski otoci nalaze u stanju pripravnosti.

Drveničane je mučila još jedna neočekivana i neugodna nevolja. Kako na oriovičkom kopnu nema više stanovnika, njihovi susjedi iz Bosiljine znadu koristiti njihove posjede i pašnjake te

---

⁶ ŽAD, sv. 127/1686.

uzimati njihove plodove. Zbog toga su znale planuti tučnjave i krvave svađe, a parnice su dospijevale sve do Zadra.

Godine 1663. župnik don Marko Nutrizio-Babić počeo je voditi matice umrlih pa onda i sve ostale. Godine 1640. na otok stiže i prva sačuvana tiskana knjiga, tj. *Rimski ritual* Bartula Kašića. Na Drveniku se osnivaju brojne bratovštine ili "skule". Uz matične podatke sada se pojavljuju česti popisi bratima i sestrima. Župnici uglavnom žive u lijepom skladu sa svojom pastvom. Iznimka je don Ivan Domač (trogiraniin) koji se ponaša nasilnički. Kad nisu ništa koristile tužbe biskupu i knezu, jer Domač nije nikoga slušao, Drvenčani su ga (1680.) stavili u jedan čamac, izveli na pučinu i ostavili ga nasred mora. Nakon toga se opet izrodila dugogošnja parnica u Trogiru.

Početkom XVIII. st. Drvenčani dobro žive i daju se, pod vodstvom vrijednoga župnika don Jakova Dujmovića, godine 1715. na izgradnju crkve sv. Nikole, zaštitnika mornara i ribara, na brdašcu Gračina, odmah iznad mora i male luke. Zatim počinju proširenje župske crkve. Najprije dodaju sjevernu lađu (1725.), pa južnu (1729) i napokon zvonik (1731.). Najzad se proširuje i srednja lađa župske crkve i podižu novi oltari (1752.). Trogirski biskup Manola dva puta posjećuje Drvenik i zadovoljan je stanjem župe.

Crkva posjeduje vlastitu uljaru, od koje ima veliku korist. Selo broji 180 obitelji i 1250 stanovnika. Iste godine otok doživljuje tešku nezgodu. Na južni dio otoka se iskrca gusarska posada "Dulcignotta" te stane brati drva. Otočani se tome žestoko opiru i nastaje tučnjava. Taj čin su skupo platili, dvije godine kasnije isti gusari se opet vraćaju na Drvenik i krvavo se osvećuju Drvenčanima (4.X.1765.).

Pri kraju XVIII. st. Drvenčani se napokon odlučuju na definitivno produženje svoje stare crkve te uz pomoć trogirskog majstora Macanovića podignu veličanstveno pročelje za produženu crkvu. Još su uspjeli povezati pročelje zidovima sa starom crkvom i na tome je ostalo sve do dana današnjega. Veličajna ideja nije ostvarena zbog skorog raspada mletačke republike (1797.), iza kojeg je nastupila dugotrajna ekonomska kriza. Poslije se nitko više nije usudio dovršiti taj pothvat, a pročelje je ostalo kao vječit spomenik dobre volje drveničkoga puka.

Povratak na kopno

Kroz sva ta tri stoljeća što su se Vinišćari sklanjali na otocima ipak se u njima nije ugasila nostalgija što su je osjećali za pradjedovskim ognjištima na kopnu, čemu je doprinijela nova mogućnost da mogu obrađivati svoja zapuštena zemljišta. Svake su godine kriomice posjećivali stara selišta i sakupljali plodove što im je nudila sama majka priroda. A kad bi nastupile kraće ili duže pauze turskih napadaja i pljački, onda bi se na kopnu zadržali i duže obnavljajući svoje poljoprivredno dobro i stočni fond.

Kako je stara oriovička crkva bila malo povišoko i podaleko, nisu je mogli obnoviti, ali su stoga, zaslugom obitelji Tadije Pažanina, sagradili u Biskupiji, godine 1727., malu crkvu sv. Ante Padovanskoga i sv. Ignacija Lojolskoga. Potaknut snom svoga sinčića i uz pomoć četvorice sinova, od kojih je najstariji sin Ivan bio klesar, ponudio je gradnju crkvice talijanskom majstoru Giovanni-u Pisenti, iz Bergama, uz cijenu 2.500 lira. U crkvi je iskopana i mala čatrnja (životna potreba težaka!) i postavljene dvije slike svetoga Ante i Ignacija te još i slika Gospe od Karmena. Po toj slici i dandanas zove crkvu domaći puk, a i susjedi.⁷

Pažanin se mogao upustiti u gradnju crkvice jer je turska sila počela opadati, naročito kad je poslije Požarevačkog mira (1718.) gotovo cijela Dalmacija bila oslobođena iz turskog jarma. Drvenčani se polako počinju zastalno vraćati na kopno. Svake je godine sve više povratnika. No ovaj put ih na povratak sili još jedna žalosna činjenica. Njihovi prvi susjedi Marinjani (ondašnja Bosiljina) koristili su odsutnost Vinišćara da se domognu njihovih plodova i terena za pašu, zbog čega je dolazilo do čestih svađa i obračuna, kojiput i krvavih. Čitava je druga polovina XVIII. st. prošla u teškim trvenjima Vinišćara i Marinjana, koja su se još odrazila u skupim i drugim sudskim sporovima po Trogiru, Splitu i Zadru.⁸ Umiruća Venecija, koja se nalazila na kraju svojih snaga, nije više znala ni mogla stati na kraj svim seoskim zadjevicama. Sporovi su prestali tek dolaskom Austrije, koja je 1813. Vinišća i Drvenik stavila pod općinu Bosiljina.⁹

⁷ Oko nje se i danas okuplja narod na blagdan Gospe Karmelske.

⁸ ŽAD, sv. 160/1765, sv. 168/1779, sv. 173/1789.

⁹ ŽAD, sv. 192/1813.

Broj povratnika na kopno ubrzano raste. Prema zapisniku o pastoralnom pohodu Drveniku trogirskog kapitularnog vikara I. Jurilea, godine 1824. već se polovina pučanstva nalazi na kopnu, a slično tvrdi i don Mate Miličević.¹⁰ Na traženje Beča godine 1841. župnik šalje centralnoj pošti u Beču slijedeće podatke: Drvenik Veli ima 68 kuća i oko 400 stanovnika, Drvenik Mali 24 kuće i 111 duša. Vlasnik otokâ je Lovro Burić iz Trogira. U Vinišćima Opatija ima 50 kuća i 263 stanovnika, a Biskupija 70 kuća i 376 žitelja. Vlasnici su trogirski biskupija i benediktinska opatija. Oba naselja spadaju pod općinu Marina, kotar (pretura) Trogir i okružje (circolo) Split.¹¹

Kako sada oba dijela župe dijeli duboko more - teška zapreka zbog čudljivosti morskih vjetrova i za župnika i za župljane - župnik polazi na kopno dosta često, ali ipak nedovoljno. No, očito, to nije nikakvo rješenje, ponovno niklo naselje u Vinišćima traži posebnoga dušobrižnika. Stoga i sami Vinišćari 1822. g. upućuju Trogiru i Zadru molbu za posebnoga pastira. U molbi navode da sada na kopnu živi 116 obitelji i 549 duša. Općina se pridružuje njihovoj molbi.¹²

Obnovljena je župa Vinišće

Austrijska vlada, u čijem je posjedu Vjerezakonski fond, nastao od nacionaliziranih crkvenih dobara u doba cara Josipa II, pokazuje dobru volju da pomogne uz uvjet da i sami vjernici stvore materijalne uvjete za osnivanje župe. Vinišćari su popravili staru crkvu na Oriovici i do nje sagradili na brzinu jednu skromnu kućicu za budućeg kapelana (1827.).¹³ Gradio ju je majstor Ivan Plazibat. I stvarno, već iduće godine dolazi prvi viniški kapelan don Jure Bulić.

Tako se stara oriovička župa nanovo pomladila nakon tri stoljeća. Doduše, još ne pod imenom župa, već samo kapelanija. Međutim, novi kapelan Tomičić nije zadovoljan tom privremenom kućom (jer vlaži) i odlazi na stanovanje u Drvenik, ostajući ipak viniškim kapelanom. Pokrajinska vlada u Zadru već 1856. g. donosi odluku da Vinišća postaju posebna kapelanija (curazio, "izložena

¹⁰ S. KOVAČIĆ, *Oriovica*, u: *I. Duknović i njegovo doba*, str. 241.

¹¹ ŽAD, sv. 220/1841.

¹² ŽAD, sv. 201/1822..

¹³ ŽAD, sv. 206/1827.

kapelanija”), ali se imenovanje i slanje župnika odugovlači.¹⁴ Očito još u srcu noseći oriovičku kapelaniju, bivši viniški kapelan a sada župnik u Drveniku don Joakim Milić (Trogiranin), moli školsku vlast da smije otvoriti “nedjeljnu školu” u Vinišćima. Kakav je bio odgovor, ne znamo.

Kako je još uvijek glavna smetnja dolasku župnika pomanjkanje župske kuće, seljaci mole pomoć vlasti. One dopuštaju gradnju kuće (1860.), ali na trošak sela i crkve.¹⁵ Pošto crkva nema dovoljno novaca za gradnju, Vinišćari se odluče na kupnju jedne već postojeće kuće u Zagradi, vlasništvo trogirskog časnika Dragomira Katalinić, s namjerom da je poprave i prošire (1863.).¹⁶ U tu svrhu traže pomoć i od Drvenčana, ali ovi moraju odbiti jer i sami trebaju graditi novu župsku kuću namjesto stare i dotrajale.¹⁷

U međuvremenu se događaju neslaganja oko dogradnje Katalinićeve kuće pa se odlučuje da se uz isti trošak sagradi nova kuća. Kad su radovi već bili pri kraju, biskupija i vlada proglašuju 15. prosinca 1871. Vinišća samostalnom župom. Odmah slijedeće godine stiže i novi župnik (s naslovom “cappellano - curato”) don Dominik Gatti. Župska je kuća dovršena, a ukupni potrošak je iznosio 2000 fiorina.¹⁸

Posljednja zajednička vjerska manifestacija što su je Vinišćari i Drvenčani proslavili skupa jest proslava papina dana 27. lipnja 1871. Tada je Pio IX. slavio 25. obljetnicu svoga papinstva, a koja se je poklapala s padom papinske države. Cijeli je katolički svijet tom prigodom izrazio svoju solidarnost sa sv. Ocem duhovnom i materijalnom potporom. Župnik Milić je započeo papinsko slavlje u Vinišćima, zatim dolazi u Drvenik s 13 lađa prepunih svijeta, a na obali ih dočekuju Drvenčani i Pločari. Svi procesionalno obilaze selom, a u crkvi je svečana misa s prvom pričesti 74 djece. U crkvi i oko nje se okupilo mnoštvo od 1300 vjernika, koji su za pomoć papi sakupili 53 fiorina.¹⁹

¹⁴ Sl. KOVAČIĆ, ib. 242.

¹⁵ ŽAD, sv. 239/1860.

¹⁶ ŽAD, sv. 2421/1863, sv. 244/1865.

¹⁷ ŽAD, sv. 246/1867.

¹⁸ ŽAD, sv. 251/1872.

¹⁹ ŽAD, sv. 250/1880.

No, to je bila posljednja manifestacija "bratstva i jedinstva" starih i novih župljana. odmah iza uspostave "samostalne kapelanije" nastale su trzavice oko toga da li da još formalno ostanu jedna župa ili da se ide na potpunu diobu, koja je onda uključivala i diobu dosadašnje zajedničke imovine. Kako se otočani i kopnari nisu mogli nikako složiti, splitski je biskup naredio (1880.) plebiscit samih vjernika. U Drveniku Velom i Malom svi su (osim jednoga) bili za diobu, a u Vinišćima također svi, osim dvojice. Biskup nato šalje u Drvenik i Vinišća trogirskog kanonika Tacconi-a da izvrši diobu.²⁰

Otada viniška župa živi potpuno samostalnim životom. Koncem XIX. st. još ih je čekala velika briga oko oslobođenja od kolonastva, koja je bila u toku u cijeloj Dalmaciji. Poslije dugih pregovora sa splitskim sjemeništem, koje je u to vrijeme imalo u svojoj upravi biskupijske i opatijske zemlje u Vinišćima, uz umjereni novčani otkup seljaci su postali vlasnicima obrađivane zemlje. Financijsko oporavljanje im je prekinuo I. svjetski rat.

Budući da se većina povratnika zadržala pri moru, župska crkva na Oriovici im je postala daleka, a i tijesna. Dolje, bliže moru, na međi stare Opatije i Biskupije, sagradili su 1932. g. novu župsku crkvu na čast Srca Isusova i do nje novo zajedničko groblje. U Drugom su svjetskom ratu doživjeli teške dane u svakaom pogledu, što je urodilo otpadom od vjere kod nekih seljana. kako su nove "narodne" vlasti zauzele župsku kuću i uvele antivjerski teror, Vinišćani su više godina ostali bez župnika. Sada su im opet dolazili u pomoć za sprovode i veće blagdane drvenički župnici među kojima sam se našao i ja sam. Od godine 1958. dolazi im vlastiti župnik don Kajo Marović koji gradi novu župsku kuću. Napokon, 199. g. sadašnji župnik gradi novu župsku crkvu i novi župski dom na istome mjestu.

U metonimskom nizu imena Oriovica - Drvenik - Vinišća ista se župa selila i zamirala, topila i spasavala, spajala i odvajala, da na kraju naraste u dvije lijepe i bujne katoličke zajednice. To je urodilo plodnim zavšetkom jedne dugotrajna i bolna župske metamorfoze.

Dr. Živan Bezić

²⁰ ŽAD, sv. 259/1880.